

КРАТКА ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ГЪБОПРОИЗВОДСТВО

Гъбопроизводството в България датира от недалечния 20 век. Отделни любители през 30-те години се опитват да отглеждат гъби, но до Втората Световна война не е имало възможност за развитието на едно такова специфично производство. През 1955г. с помощта на унгарския миколог Хелтай се проектира и построява малка лаборатория за мицел. През 1962г. се поставят основите на научна лаборатория в с.Негован, а през 1964г. оформящият се подотрасъл гъбопроизводство в България се поема от Централен кооперативен съюз. Създадено е специализирано предприятие СП „Гъбарство” и мрежа от специалисти към всички окръжни кооперативни съюза. В продължение на 20 години в България се прилага примитивна технология за отглеждане на печурки. В периода 1965г. до 1980г. средногодишното производство на печурки в България е 1700 тона.

Крчка напред е разработената от ст.н.с Цветана Ранчева т.нар. интензивна технология, предназначена за дребното фамилно производство. В цялата страна се построяват малки термични камери и започват да се използват пластмасовите торби като производствени съдове. Върхът в производството на гъби е през 1989г, когато в страната ни се произвеждат 9000 тона пресни печурки.

С избухването на демокрацията у нас през 1989г. се оттегля ЦКС, закриват се специализираните служби, лабораториите за растителна защита и тази за мицел в с.Негован. Стопанският срив не подминава и гъбопроизводството и то остава изцяло на пазарен принцип под действието на закона за търсенето и предлагането. За период от две години българското гъбопроизводство се срива до 2000 тона през 1992г. Кризата е болезнена и продължителна до ден днешен.

След демократичния преход и оттеглянето на държавата в лицето на ЦКС през 1989г. този сектор е тотално забравен от управляващите през следващите 22 години. Не са направени никакви промени в остарялата нормативна уредба от 1984г. Гъбопроизводството не се следи, отчита, нито субсидира от държавата. В същото време се увеличават изискванията от страна на ЕС относно регистрациите, екологията, рестрикциите в растителната защита, хигиената и проследяемостта на храните. Това кара дребните гъбопроизводители да преминават в нелегалност. Целият отрасъл попада под лоното на сивия сектор. До 2006г. в България има регистриран един единствен земеделски гъбопроизводител. По непотвърдени данни на СГБ в България се произвеждат 10-12 хил.тона гъби годишно, а са декларирани не повече от 2

хил.тона. В отрасъла собствениците на гъбарници са около 2000 души, а заетите в производството на компост и гъби са над 10 000 души.

През последните десетина години някои по-инициативни предприемачи започнаха да въвеждат частично новите технологии в България, закупувайки втора употреба оборудване от Холандия, Италия, Гърция. На помощ идва и „българският гений“ за направата на самоделни машини, пригодени за технологичното ниво в България. За да може обаче българският производител да се съревновава с останалите европейски гъбопроизводители, той трябва да направи големи инвестиции. Липсата на финансов ресурс прави отрасъла ниско технологичен, българската гъба е с ниско качество и следователно неконкурентоспособна. Липсата на подкрепа от страна на държавното управление и изобщо цялостна стратегия в аграрния сектор на страната са причината не само този отрасъл да се свива постоянно. Българският пазар е зелят от полска печурка, вътрешнообщностните доставки се поощряват и от хранителните вериги и ако тенденциите продължават, има риск в следващите години българското производство да изчезне. Последствията са не само безработица, но и загуби за бюджета на страната.

Въвеждането на модерните „супертехнологии“ и сдруженията в гъбопроизводството са неизбежни, ако един гъбопроизводител иска да бъде конкурентоспособен днес.

Ако в същото време държавата поеме своята роля в подпомагане на конкурентоспособността на българските фирми като:

- Обезпечи правовата база, приемайки нов регламент за култивираните гъби, отнасящ се до БАБХ, ОДЗ, ДФЗ, дирекциите в МЗХ и всички други институции, работещи в аграрния сектор;
- Защишава конкуренцията и българските пазари от нелегалните доставки от ЕС, в частност Полша;
- Контролира чуждестранните търговските хранителни вериги по спазване на поетите от тях ангажименти за изкупуване на поне 50 % българска продукция;
- Субсидира разходите в производството, но най-вече инвестициите в производството и износа (подходящи са пазарите в Румъния, Гърция, Македония);
- Изработи държавна стратегия и планира дългосрочно аграрната си политика по сектори, то гъбопроизводството в България ще има бъдеще и българските производители ще могат да се преборят с чуждата конкуренция, а страната ни ще заеме завиден пазарен дял от общото европейско пазарно пространство.

**СТАНОВИЩЕ на Съюза на гъбопроизводителите в България по темата
„Национална стратегия за устойчиво развитие на земеделието в
България”**

Уважаеми г-н Плевнелиев,

След като Ви представихме по-горе развитието и състоянието на сектор „гъбопроизводство” в България, Ви изпращаме и нашите конкретни предложения.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ

1. Контрол и защита от страна на държавата на българското производство.

Ефективни мерки срещу нелегалните производители и нелегалните вносители/доставчици. Борба срещу нелоялната конкуренция.

- a) Регистрация на всички земеделски производители като юридически лица, които редовно отчитат продукцията си. Ако държавата поощрява раздробяването на земеделието и не стимулира обединяването на земеделските производители, няма да има окрупняване в земеделието, въвеждане на механизация в производството, обработване на по-големи площи, тоест по-ниски производствени разходи и оттам по-конкурентна цена. Несправянето със сивата икономика и неравноправното третиране на икономическите субекти във всички отрасли ще продължава да пречи на коректните и добронамерени производители.
- b) Регистрацията по ЗДДС да бъде задължителна, а не пожелателна. Възможност за различни ставки на ДДС. ЛОЯЛНА КОНКУРЕНЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНИ. Предлагането на пазара на два еднакви продукта с 20% разлика в цената е икономика, която се развива с две скорости.
- c) Въвеждане на минимални цени при начисляване на ДДС на вносните плодове и зеленчуци и тези от ЕС. Да бъде въведен праг, съобразен със себестойността за производството на един продукт, допълнен с транспортните разходи за доставката му до България, на базата на който вносните стоки или доставки от ЕС да се облагат с ДДС.
- d) Задължително подаване на интрастат декларации от всички фирми, които извършват вътрешнообщностни доставки без значение на оборота им. Ще се избегнат фирмите фантоми, както и регистрацията на множество фирми от един производител.
- e) Преговори с търговските вериги и тържища да продават минимум 50 % българска стока. Необходимо е да се прилагат и ако е необходимо да се ревизират и внесат промени в договорите с търговските вериги. Тяхната роля не е да съсипват българското производство и да продават вносни стоки.
- f) Контрол на Тържища и борси. Масово се продават стоки, доставяни в страната с фалшиви документи или без документи.

2. Изготвяне и допълване на празните в нормативните наредби и документи.

Съюзът на гъбопроизводителите подготвя регламент, на който могат да стъпят НСРЗ, БАБХ, службите по земеделие и други институции при изготвяне и допълване на нормативната уредба. Такива биха могли да представят и браншовите организации на други производители.

3. Коририране на тавана за финансиране на проектите по различни мерки по европейските програми за развитие на земеделието.

Определеният таван за финансиране на проекти по различните мерки не е съобразен със спецификата на гъбопроизводството. Ако за производител на лук, 25 000 евро по мярка 112 „Млад фермер“ са много добра стартова позиция, то за един производител на гъби това означава нежизнеспособен проект. Аналогична е ситуацията и при мярка 121 и др.

Изискванията по мярка 141 са неадекватни за производство на гъби.

Нека се има предвид и един съществен факт: отрасъл „ Гъбопроизводство „ реализира брутен вътрешен продукт, като оползотворява отпадъци от други сектори на селското стопанство. Ако той е слаб или изобщо не съществува, това ще бъде пропуск в икономиката на страната.

4. Корекция в образователната система, която в момента няма капацитет да произвежда специалисти в областта на гъбопроизводството.

Гъбопроизводството да се въведе като специалност в аграрните университети, за да има подготвени и обучени специалисти в сектора.

14.10.2013г.

С почит: Илиана Димитрова
Председател на СГБ